

Hovedbyer på forkant

Baggrundsdata



Dette notat samler en række baggrundsdata, som anvendes i Realdanias indsats **Hovedbyer på forkant**.

Notatet er baseret på frit tilgængelige data hentet fra Danmarks Statistik. Ambitionen har været at hente lange dataserier for at illustrere den langsigtede transformation mellem land og by, som vi har oplevet i Danmark. På kort sigte kan eksterne forskydninger, fx Finanskrisen i 2008 påvirke vores adfærd, fx i form af flyttemønstre. Men i et længere perspektiv fremstår de lange trends synlige.

Vi har hentet mange forskellige data ind omkring forskydninger og vandring mellem de danske kommuner og mellem by og land. I dette notat præsenteres en række af disse. Det overordnede billede viser en tydelig forandring af Danmark i løbet af de seneste 100 år. Vi kom fra en tid, hvor landsbyer og mindre provinsbyer dominerede. Nu befinder vi os i en tid, hvor langt de fleste danskere bor i en by. Stor eller lille.

Samtidig ser vi betydelige interne forskydninger i de danske landdistrikter. Selv i områder, hvor kommunen som helhed er i tilbagegang, ser vi eksempler på, at hovedbyerne er i fremgang. Dette betegnes dobbelturbanisering. Folk flytter til bykommunerne, men selv i mange af de yderområder, der oplever tilbagegang i befolkningstallet, ser vi vandring mod hovedbyen.

Henrik Mahncke
Analysechef

BYERNES STORHEDSTID SKIFTER

Ser vi historisk på udviklingen af de danske byer har de haft en forskellig udviklingstakt. Denne udvikling giver på mange måder et alternativt blik på den nyere Danmarkshistorie. Det er en fortælling om gradvis urbanisering.

- Fra år 1900 frem til 2. verdenskrig var det landsbyerne, der voksede hurtigst. Her blev de små byer fra 200-999 indbyggere større, og flere bosatte sig i de små provinsbyer.
- I efterkrigstiden og frem til årtusindeskiftet voksede stationsbyerne hurtigst. Det gælder rundt i hele landet og særligt omkring S-togsnettet i Hovedstaden.
- Siden årtusindeskiftet har de fire store danske byer med flere end 100.000 indbyggere oplevet den største vækst, efterfulgt af de mellemstore byer.

Hurtigst
voksende
bystørrelse

Landsbyen vokser

Stationsbyen vokser

Storbyen vokser

1900

1945

2000

1. 200-499 indbyggere
2. 500-999 indbyggere



87,8 PCT. AF DANSKERNE BOR I BYEN

En alternativ metode til at illustrere urbaniseringen i Danmark - og dermed overgangen fra landbrugssamfund til industrisamfund - er at se på andelen af befolkningen fordelt på landdistrikter (<200 indbyggere), små byer (200-9.999), mellemstore byer (10.000-99.999) og storbyer (+100.000).

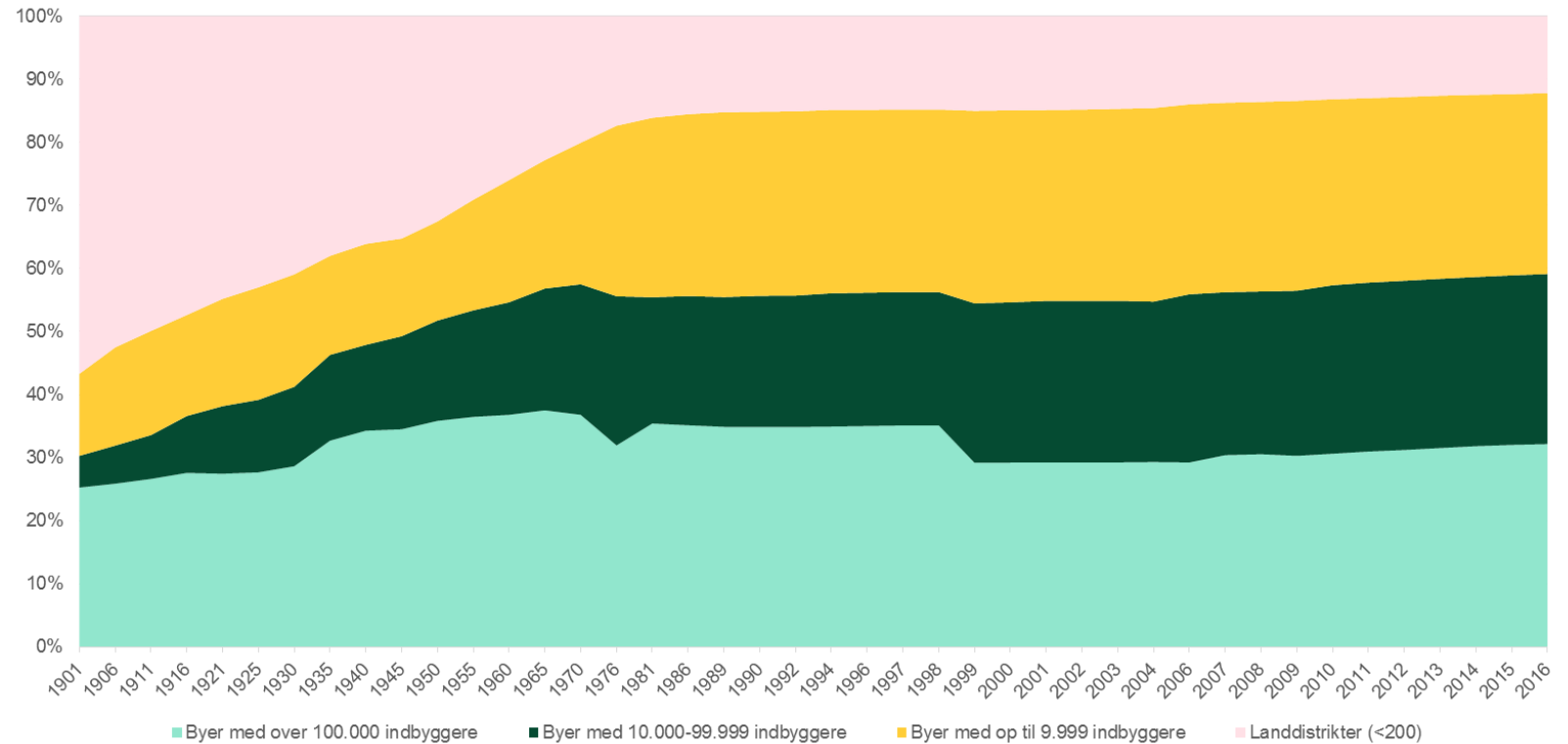
Det mest dramatiske skifte er, at landdistrikterne fylder markant mindre, mens de små provinsbyer fylder mere. I 1901 boede 56,7 pct. af befolkningen på landet, dvs. på gårde og i små samfund. I 2016 udgjorde befolkningen på landet kun 12,2 procent.

Samlet set bor 40,9 pct. af danskerne stadig i mindre byer under 10.000 indbyggere eller på landet i 2016.

Metode/def.

Illustrationen viser befolkningsandelen i procent mellem de forskellige bytypologier og kompenserer derfor for, at folketallet i Danmark er steget over perioden.

Befolkningen i Danmark fordelt på landdistrikter, små, mellemstore og store byer 1901-2016



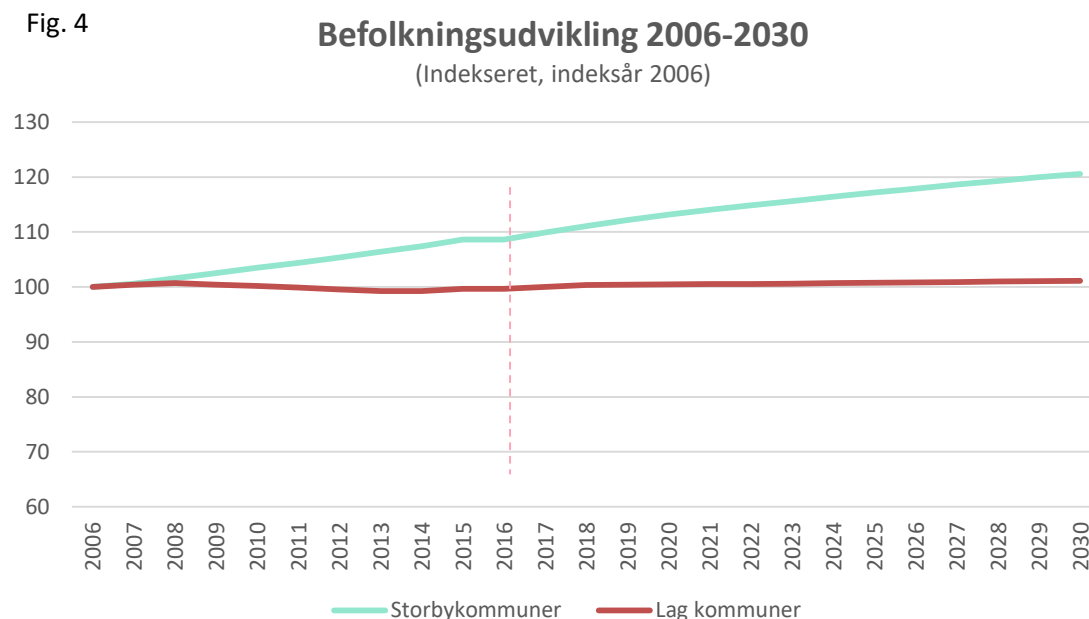
Befolkningsudvikling i Danmark

(Nettoudvikling og fremskrivning)

Livskvalitet gennem
det byggede miljø



VÆKSTEN FORVENTES AT FORTSÆTTE I STORBYERNE



Ser vi på Danmarks Statistiks fremskrivninger af den forventede befolkningsudvikling delt op på LAG-kommuner og By/storbykommuner, ses at LAG-kommunernes befolkningstal forventes at være stabilt frem mod 2030. Dette kan dog dække over store forskelle mellem kommuner og rumme betydelige demografiske udfordringer, fx ift. flere ældre.

Omvendt vokser bykommunerne frem mod 2030. Det er primært gennem øget indvandring og nettotilvækst (flere fødsler end dødsfald), end det er gennem tilflytning fra andre kommuner.

Ifølge Danmarks statistik vil der i 2030 bo 330.000 flere i bykommunerne (3.403.312 i 2017 mod 3.733.406 i 2030).

I LAG-kommunerne vil der bo 25.000 flere (2.351.830 i 2017 mod 2.376.825 i 2030).

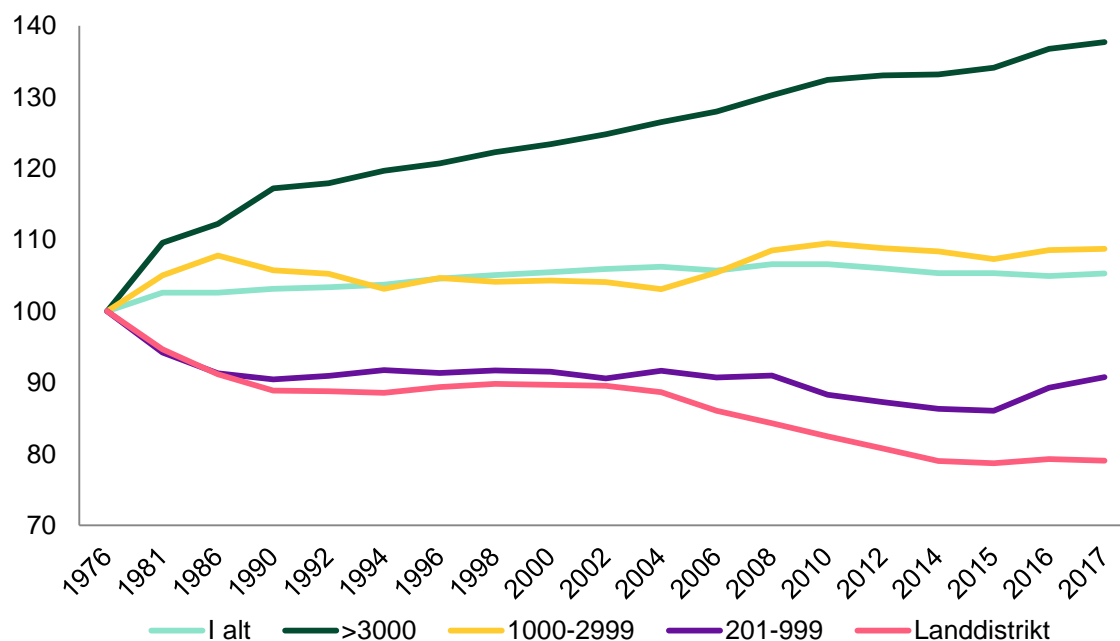
Definition

En LAG-kommune er en kommune med en Lokal Aktionsgruppe (LAG). LAG er lokalt forankrede foreninger, som skaber udvikling og innovation i lokalsamfund med særlige landdistriktsudfordringer. De er etableret under det danske Landdistriktsprogram og får midler fra Erhvervsstyrelsen og EU.

Metode Beregningerne er foretaget på baggrund af DST, FRKM116, opdelt i de 56 LAG-kommuner vs. de 42 ikke-LAG-kommuner.

Fig. 3

Udvikling i indbyggertal i LAG-kommuner fordelt på bystørrelse (indekseret, indeksår 1976)



BYERNE VOKSER OGSÅ I LANDKOMMUNERNE

Ser vi nærmere på LAG-kommunernes befolkningsudvikling siden 1976, viser et mere detaljeret billede, at de større byer (her +3.000 indbyggere) har oplevet en pæn befolkningsfremgang. Omvendt har de små byer med under 1.000 indbyggere og landdistrikterne oplevet tilbagegang.

Dette benævnes dobbelturbanisering. Urbaniseringen er dobbelt, fordi det ikke kun er bykommunerne, som vokser. Vi ser også en forskydning af befolkningen internt i landkommunerne mod de lokale bysamfund.

Her kan hovedbyerne vokse, selvom den kommune, byen er hjemmehørende i, har tilbagegang i befolkningsantallet.

Befolkningsudviklingen i LAG-Kommuner 2000-2017

Livskvalitet gennem
det byggede miljø



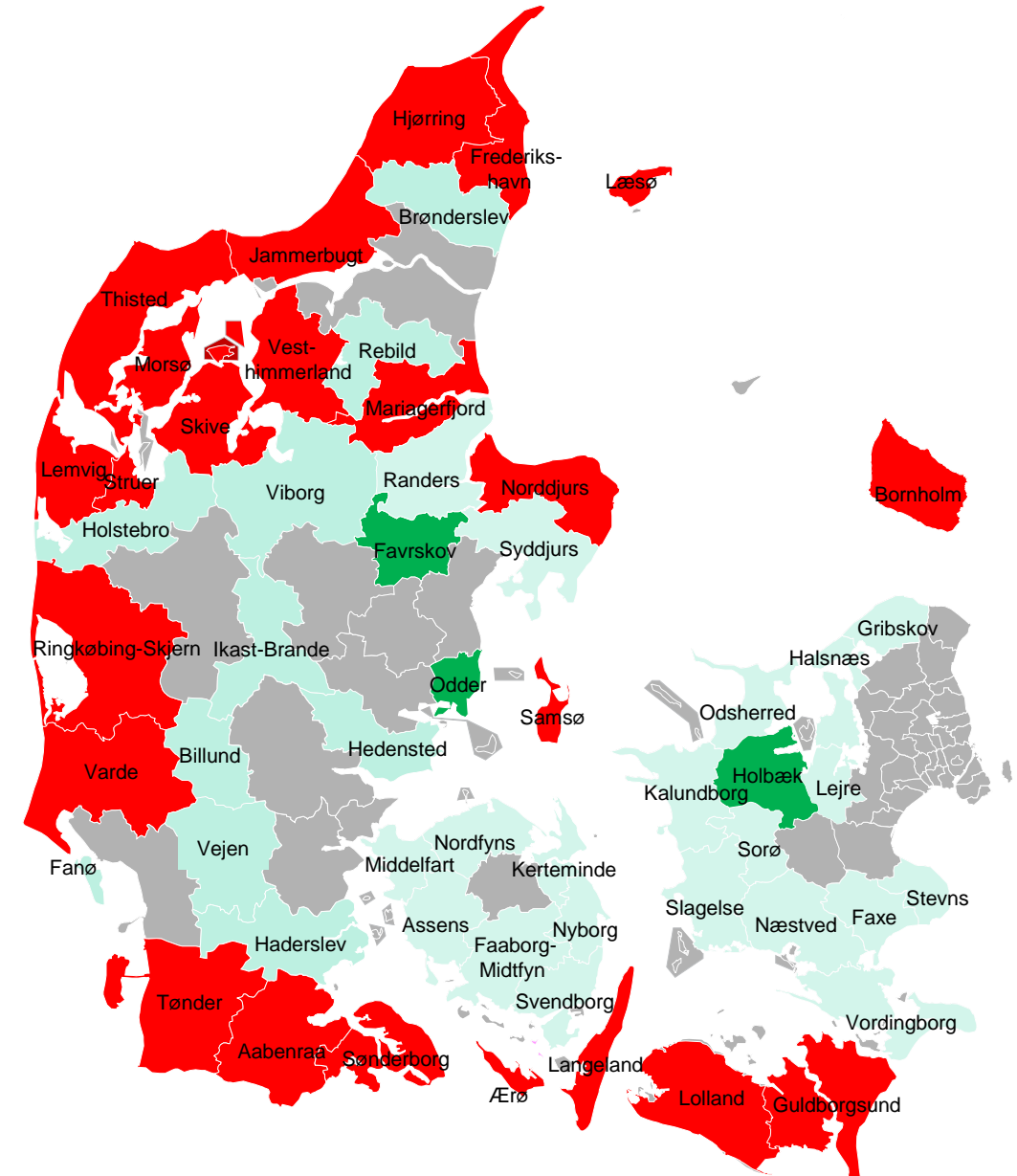
STORE FORSKELLE MELLEM LAG-KOMMUNERNE

Kortet til højre viser befolkningsudviklingen i LAG-kommunerne de seneste 17 år.

Som det ses er der meget stor forskel. Der er et ydre bælte med tilbagegang, mens der er en indre kerne af kommuner med fremgang i befolkningstallet.

For tre kommuner er der tale om vækst på mere end 10 pct., formentligt pga. forholdsvis nær afstand til Århus og København.

Befolkningsudvikling
2000-2017.



Befolkningsudviklingen i LAG-Kommuner 2000-2017

Livskvalitet gennem
det byggede miljø



Udviklingen af de større byer (>3.000 indbyggere)

DOBBELTURBANISERING FOREKOMMER I MANGE KOMMUNER, MEN IKKE ALLE

Kortet til højre viser befolkningsudviklingen i de større byer (> 3.000) i LAG-kommunerne de seneste 17 år.

For hovedparten af kommunerne er der tale om dobbelturbanisering, hvor byerne i LAG-kommunerne oplever vækst. Også i nogle tilfælde selvom kommunen som helhed har tilbagegang i befolkningstallet.

Kortet viser den procentvise vækst i byer over 3.000 indbyggere i LAG-kommunerne i perioden 2000-2017.

